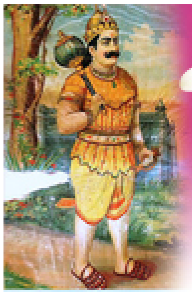

భీమసేనుడి వీలునామా

– తాడేపల్లి శివరామకృష్ణ

మనిషి ఎలా నడుచుకోవాలో రామాయణం చెబుతుంది. ఎలా నడుచుకోకూడదో మహాభారతం విశదీకరిస్తుంది. మహాభారతంలోని అన్ని పాత్రలకంటే విలక్షపాత్ర భీమసేనుడిది. అతనంత ఆవేశంగల పాత్ర మరొకటి లేదు. ఆ ఆవేశాన్ని అన్న ధర్మరాజు ఆదేశాలపై ఎన్నోమార్లు అణచుకున్నా యుద్ధరంగమంటే అతడు అమృతం తాగినంత ఆనందపడిపోతాడు. ఒక పక్క ఆవేశం, మరోపక్క అన్నగారి మాటకాదనలేక దాన్ని తనలోనే అణచుకోవటం నిజంగా విలక్షణమే! అన్నమాట కాదనలేక తన ఆవేశాన్ని అణచుకుంటూ అతను పొందిన మానసిక సంఘర్షణ మనకు భారతంలో అనేకచోట్ల కనబడుతుంది.

అంతటి ఆవేశం వున్న మనిషిలో ఒక్కసారిగా ప్రశాంతత బయటపడితే...? అటువంటి మనిషిలో కూడా శాంతియుత ఆలోచనలు, భక్తిపూర్వక వినయం.. వెరశి ఆధ్యాత్మిక చింతనకు దారితీస్తే పరిణామం ఎలా వుంటుంది? ఈ ఆలోచనకు ప్రతిరూపమే ఈ పుస్తకం. ఎటువంటి వ్యక్తినైనా అవసానదశ తప్పనిసరిగా భగవంతుడివైపు పయనింపజేస్తుంది, అతడు నాస్తికుడైనా సరే.

అసలు భారతం నుంచి మనం నేర్చుకోవలసినది ఏమిటి?

ఒక్కొక్క పాత్ర మనకు చెబుతున్నదేమిటి?

ఎన్నో పాత్రలు, ఒక్కొక్క దానికొకటి సంబంధం లేనివి. అవి మనల్ని ఎలా ప్రభావితం చేస్తాయి?

మన జీవితాలకు ఆ పాత్రల తీరు తెన్నులను ఎలా అన్వయించుకోవాలి?

విభిన్న పాత్రలు.. ఒక్కొక్క వ్యక్తిలోని వ్యక్తిత్వం మనల్ని మేల్కొలిపి చైతన్యం కలిగించే మనస్తత్వం కలిగి వున్నవే. మనిషికి సన్మార్గ అవసరాన్ని, విశిష్టతను ప్రతి ఒక్కపాత్రా వ్యక్తం చేస్తుంది. అందుకే మన నడత, నడక ఎలా వుండాలో నిర్దేశించే బృహత్తర మానవతా గ్రంథం "మహాభారతం". మనలో మెదిలే సద్బుద్ధికి, సత్ప్రవర్తనకు దిశానిర్దేశం చేయటం ఎలా? ఏ మార్గం అనుసరణీయం? ఏది విసర్జనీయం?

వీటన్నింటికీ సమాధానమే ఈ "భీమసేనుడి వీలునామా"

చరిత్రలో అంతవరకూ కనీవినీ ఎరుగని రీతిలో జరిగిన యుద్ధంలో దేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలకు చెందిన వీరులు పాల్గొన్నారు. లక్షలాదిమంది ఈ యుద్ధంలో అసువులు బాశారు. వారిలో చాలామందికి కౌరవులతోగాని, పాండవులతోగానీ ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో వైరం లేదు. అప్పటి పరిస్థితుల మేరకు వారు ఏదో ఒకవైపు చేరవలసి వచ్చింది.. ఇందుకు మూల్యం రెండు పక్షాలవారూ చెల్లించుకున్నారు.

ప్రస్తుతం మనిషిలో విజృంభించిన స్వార్థం, అవినీతి, అసమర్థత ఎటువైపు తీసుకెళ్తున్నాయో ఎవరూ పట్టించుకోవడంలేదు. 'ఎవరికివారే యమునాతీరే' అన్నట్లుగా వున్న మానవజీవితాన్ని చక్కదిద్దే ప్రయత్నం, మార్గం కానరావడంలేదు. ఇలాగే కొనసాగితే మానవజీవితానికి అసలు అర్థమే లేకపోగా సర్వ అనర్థాలకు దారితీసే ప్రమాదం పొంచి వుంది.

బ్రతుకు నాశనమవుతున్నా పట్టించుకోవటం మనిషి మానేశాడు. బుద్ధి పెడదోవ పట్టిన ఫలితం మనిషి బ్రతుకుపై స్పష్టంగా కనబడుతోంది. మహాభారత యుద్ధం వల్ల ఎవరికి లాభం కలిగిందో ఆలోచించుకోవటం ముఖ్యం.

అందుకే మనిషి ఎలా నడుచుకోవాలో, బ్రతుకును ఎలా పండించు కోవాలో భీముడి మాటల్లో చెప్పాలనే ఆలోచనే ఈ "భీమసేనుడి వీలునామా"కి నాంది పలికించింది. నాటి ప్రతి సంఘటనలోనూ భీమసేనుడి ప్రత్యక్ష ప్రమేయం వున్నది. కలియుగంలో జరుగుతున్న దారుణాలన్నింటికీ మనిషి ఒక్కడే కారణం కావటంతో కల్పితమైనప్పటికీ భీమసేనుడి వీలునామా పేరుతో ఆయన అంతరంగాన్ని భారతంలోని ఏ పాత్రనూ కించపరచకుండా ఆవిష్కరించే ప్రయత్నం చేశాను.

(గత సంచిక తరువాయి)

- 3 -

అల్లుడని తెలిసిన తరువాత విరోధితో ఎప్పుడూ కలిసిమెలిసి వుండరాదన్నది తొలిపాఠంగా తెలుసుకున్నాను. చెట్టూచేమతో పచ్చదనం, పరిమళాలతో విలసిల్లే మహారణ్యాన్ని దహించివేసేందుకు ఒక్క అగ్నికణం సరిపోతుంది కదా?

శకుని మాయాద్యూత పరిణామానంతరం మేము అరణ్యవాసానికి బయలుదేరినప్పుడు మాతో పద్నాలుగువేల రథాల్లో బంధుమిత్రులు, మమ్మల్ని అభిమానించే రాజులు వెన్నంటి వచ్చారు. వారంతా మాకు వీడ్కోలు పలుకుతారని ధర్మజుడితో పాటు మిగిలిన నలుగురు అన్నదమ్ములం భావించాం. రోజులు గడుస్తున్నా వారిలో మమ్మల్ని వదిలే ఆలోచనలు కనిపించకపోయేసరికి ధర్మరాజు మనస్సులో వ్యాకులత మొదలైంది.

"అధికారంలో వున్నప్పుడు ఎంతమందికైనా ఆతిథ్యం ఇవ్వడానికి ఇబ్బంది పడేవాళ్ళంకాదు. రోజుకు పదివేలమంది బ్రాహ్మణులు భోజనం చేసిన తరువాత శేషపదార్థాలను ప్రసాదంగా స్వీకరించేవాళ్ళం. మరిప్పుడు సకల రాజలాంఛనాలను వదులుకుని కట్టుబట్టలతో అరణ్యవాసానికి వచ్చాం. అడవుల్లో దొరికే కందములాల్ని స్వీకరిస్తూ గడపటం మినహా మరో అవకాశం లేనప్పుడు ఇంతమందిని రాజోచిత సత్కారాలు, ఆహారాన్ని వదులుకుని కందములాలతో సేవిస్తామనటం ఎంత అగౌరవసూచకం? ఒకవేళ వారందుకు అంగీకరించినా మనమెలా సమ్మతిస్తాం?" ధర్మజుని మనస్సు పరిపరివిధాలా ఆలోచిస్తోంది.

చివరకు వాళ్ళందరికి నచ్చచెప్పి వెనక్కి తిరిగి పంపడమే మార్గంగా భావించాం. అదే విషయాన్ని వారితో ప్రస్తావించాడు పాండవాగ్రజుడు.

"ఓ రాజ శ్రేష్ఠులారా! మా మీద మీకున్న అభిమానానికి ఎలా కృతజ్ఞతలు చెప్పుకోవాలో తెలియటంలేదు. మీరు చూపిన అభిమానానికి, వాత్సల్యానికి ఐదుగురు సోదరులమెంతో ఆనందిస్తున్నాం. మేం కందమూలాలతో కాలం గడపాలని నిశ్చయించుకునే అరణ్యవాసానికి తరలివచ్చాం. మాతోపాటు మిమ్మల్నీ అలాగే గడపమనటం ధర్మసమ్మతం కాదు. అందువల్ల మీరంతా తిరిగి హస్తినాపురానికి మరలి పోవలసినదిగా మనవి" అని చెప్పటంతో అక్కడ కనిపించిన దృశ్యం మాకు నోటమాటరాని స్థితి కలిగించింది.

ధర్మజుని మాట పూర్తయిన వెంటనే రాజుల కళ్ళవెంట నీళ్ళు కనిపించాయి. వారంతా డగ్గుత్తిక గొంతుతో "మా ఆహారపానీయాలే మీతో గడిపేందుకు సమస్య అనుకుంటే అందుకు చింతించవలసిన అవసరం లేదు. ఎందుకంటే మీరు అరణ్యవాసానికి ఎప్పుడైతే సిద్ధపడ్డారో అప్పుడే మీతోనే ఈ పదమూడేళ్ళు గడపాలని మేమూ స్థిరనిశ్చయులయ్యాం. అందుకే మాకు అవసరమైన సంభారాలతోనే మీ వెంట వున్నాం. మా గురించి దిగులు వద్దు. దయచేసి మమ్మల్ని వెళ్ళమని చెప్పొద్దు. మా భోజన ఏర్పాట్లు మేమే

చేసుకుంటాం. అవసరమైతే మీకూ ఏర్పాట్లు చేస్తా"మనటంతో మా నోటమాటరాలేదు. వారి అభిమానానికి మా స్వరాలు బొంగురు పోయాయి.

"మాతో వనవాసం చేయాల్సిన అవసరం మీకేముంటుంది? వనవాసకాలంలో మా ఏర్పాట్లను మీచేత చేయించుకోవడాన్ని లోకం హర్షింపదు. పైగా ఇక్కడ కూడా రాజసేవలు చేయించుకుంటూ వుంటే ఇక వనవాసమెందుకు? వనవాస నియమాలెందుకు? కౌరవులు మమ్మల్ని మరింత తప్పుపడతా"రని ధర్మజుడు ఎంతగా నచ్చచెపేందుకు యత్నించినా వారు పట్టువీడలేదు.

ఈ సమస్యను ఎలా పరిష్కరించుకోవాలో తెలియక సతమతమవుతున్న సమయంలో ఎవరో పిలిచినట్టు శౌనక మహర్షి వచ్చారు. దైవమే ఆయన రూపంలో దర్శనమిచ్చిందని భావించి ఈ విషయాన్ని ఆయన ముందుంచాం.

"ఈ స్థితిలో మీరే మాకు తరుణోపాయం చెప్పండి మహర్షీ! ఎన్నో క్రూర జంతువులకు ఆలవాలమైన ఈ అడవిలో వీరందరికీ రక్షణ ఏర్పాట్లు ఎలా చేయగలం? వీరేమో మమ్మల్ని వదిలి వెళ్ళేందుకు ఒప్పుకోవటంలేదు" అని ధర్మనందనుడు మహర్షి వైపు చూచాడు.

"ధర్మపాలకా! పాండవ శ్రేష్టా! ధర్మజా! నీకు తెలియని నియమాలు, సంప్రదాయాలు లేవు. అతిథి అభ్యాగతులను గౌరవించటంలో నిన్ను మించిన వారు మరొకరు లేరు. ఇప్పుడు నిన్ను కలిచివేస్తున్న సమస్య చాలాచిన్నది. దీనికోసం ఇంత వ్యాకులత చెందాల్సిన అవసరం కనిపించటంలేదు. అడుగడుగునా ఎదురయ్యే దుఃఖం, ఆపదల్ని చూసి మూర్ఖుడే భయపడతాడు. వాటికి అతడు బెదిరిపోవాలిగానీ, నీలాంటి ధర్మనిరతుడు ఇటువంటి వాటిని చూచి బెదిరిపోరు. వ్యాకులత అసలు చెందరు. వ్యాధి, శ్రమ, అనిష్ట వస్తుసంబంధం, ఇష్టవస్తు వియోగం - ఈ నాలుగూ శారీరక దుఃఖానికి ప్రధానమైనవి. అగ్నిజ్వాలను అదుపు చేయాలంటే నీటిసాయం ఎలా అవసరమో అలాగే, వివేకం వల్ల మాత్రమే మానసిక దుఃఖాలు ఉపమిస్తాయి. విషయాసక్తే సమస్త మానసిక రుగ్మతలకు కారణమవుతోంది." మహర్షి మాటల్ని అక్కడున్న వారంతా ఆసక్తిగా వింటున్నారు. అందులోని వాస్తవాన్ని గ్రహించేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నారని చూచిన వారందరికీ అవగతమవుతోంది.

మహర్షి తన మాటల్ని కొనసాగిస్తూ "ఈ విపరీతాసక్తే ధనంపై వ్యామోహం, మమకారం పెరగడానికి కారణమవుతోంది. ఈ వ్యామోహం, మమకారాన్ని విడనాడి పరమాత్మపట్ల విశ్వాసం చూపేవారిని ఎలాంటి మానసిక రుగ్మతలు అంటవు. తామరాకు మీద నీటిబొట్టు ఎలా నిలవదో ఇది తెలుసుకున్న వారిలో విపరీతాశ కనబడదు. మోహం వల్ల రాగం, దానివల్ల కామం, క్రోధం, తృష్ణ పుట్టుకొస్తాయి. అవే సమస్త పాతకాలకు కారణమవుతాయి. అందుకోసమే దుఃఖాలు కాచుక్కూర్చుంటాయి. తృష్ణ తొలగించుకుంటే మానసిక ఆనందంతో నిత్యసంతుష్టులై వుండవచ్చు" మహర్షి బోధతో ధర్మరాజు ముఖంలో సంతోషచ్ఛాయలు కనిపిస్తున్నాయి.

"చెట్టుతొర్రలో అగ్నికణం పుడితే ఆశ్రయమిచ్చే వృక్షాన్నే దహించి వేస్తుంది. ధనాశాపీడితులు కూడా ఇదే మాదిరి నశిస్తారు. విపరీత ధనకాంక్ష ఎవరికీ సుఖాన్నివ్వదు. మృత్యుభీతి, పరమాత్మ పట్ల విశ్వాసం లేకపోవడం మనిషిని అనేక అపమార్గాల్లో పయనించేలా చేస్తోంది. ఆకాశంలో ఎగిరే పక్షులు, నీటిలో సంచరించే జలచరాలు, భూమిపై తిరిగే క్రూరమృగాలు ఆయా ప్రాంతాల్లో తమకు చిక్కిన జంతువునో, మరో ప్రాణినో పట్టుకుని ఆకలి తీర్చుకుంటాయి. అది మృగధర్మం. ధనవంతుడికి మరోరకమైన అనుభవం ఎదురవుతుంది. ధనం అధికమైతే లోభత్వం, గర్వం, అహంకారం, భీతి, ఆందోళన సహజం. అన్ని అనర్థాలకు కారణం అర్థమే (ధనమే)! మాయావ్యామోహాన్ని, మనిషిని అపమార్గాలు పట్టించేది ఈ ధనవ్యామోహమే. ధనార్జన వ్యామోహం లేనివాడే అదృష్టవంతుడు. ఎందుకిలా దురదృష్టాన్ని వెతుక్కుంటూ మనిషి పరుగులు తీస్తున్నాడో తెలుసుకోవడం అసాధ్యం. యవ్వనం, వైభవం, ఐశ్వర్యం క్షణభంగురాలన్న వాస్తవాన్ని గ్రహించాలి. కాబట్టి ధర్మజా! అనవసర శంకలు పెట్టుకోవద్దు. అన్నిటికీ పరమాత్ముడే దారి చూపుతాడు" మహర్షి మాటలకు ఆలోచనలో పడ్డాడు పాండవ కులశ్రేష్టుడు.

''కానీ, మహర్షీ! ఆశ్రమధర్మాల్లో గృహస్థాశ్రమమే శ్రేష్ఠమని చెబుతారు. కేవలం మనకోసమే బ్రతకకూడదు. ఇతరులను పట్టించుకోవాలి. యజ్ఞయాగాదులు కోసమే తప్ప మరోకారణంతో పశుహింసకూడదు. సమస్త ప్రాణులూ సంతృప్తి జీవనం గడిపేలా గృహస్థుడు వ్యవహరించాలి.'' ఈ సమయంలో తన సందేహాన్ని, అసలు సమస్యను మహర్షికి మరోసారి విన్నవించుకున్నాడు ధర్మరాజు.

''మహారాజా! అనవసర సంకోచాలతో సమయాన్ని వృధాచేసుకోవడం, సంశయాల బారినపడడం నీవంటి ధర్మమూర్తులకు తగదు. ఇంద్రియాలను స్వాధీనం చేసుకున్నామని, తమవంటి సుగుణ సంపన్నులు మరొకరు లేరని ఎంతగా విర్రవీగినా భోగలాలస అంటిపెట్టుకునే వుంటుంది. ఎంతటి వివేకవంతుడైనా మోహంలో పడకతప్పదు. ఇందుకు పూర్వజన్మ సుకృతం, పూర్వజన్మ వాసనలే కారణం. వాటిపై ఆధారాపడే వ్యామోహం కమ్ముతుంది. ఆయా విషయాలను ప్రేరేపిస్తుంది. ఈ భోగలాలస అనేది దహించే జ్వాలలాంటిది. ఈ జ్వాలే శలభాలను ఆకర్షించిన విధంగా మనిషినీ ఆకర్షిస్తుంది. యాతనలమయం చేస్తుంది. పురాకృతకర్మే కారణం కావటంతో ఆత్మజ్ఞానాన్ని విస్మరించి అజ్ఞానమనే అంధకారంలో సూక్ష్మాతిసూక్ష్మమైన కీటకం నుంచి మహా తెలివిగలవాడినని విర్రవీగే మనిషి వరకు సంసార చక్రంలో పరిభ్రమించక తప్పటంలేదు. అదే సృష్టి రహస్యమని తెలుసుకోలేక సతమతమవుతున్నాం.''

''కానీ, అష్టాంగ మార్గాలనబడే సంకల్పత్యాగం, ఇంద్రియ నిగ్రహం, అహింస, గురుసేవ, ఆహారనియమం, వేదాధ్యయనం, కర్మసన్యాసం, చిత్తవిరోధం.. ఈ సంసారసాగరాన్ని దాటించే సాధనాల''ని ఉపదేశించిన అనంతరం మహర్షి అక్కడున్న రాజన్యులను, సామాన్యులను ఉచితరీతిన సముదాయించి కరినగరికి తిరిగివెళ్ళేలా అంగీకరింపచేశారు.

ఇలా అరణ్యవాసం మొదలై మూడురోజులు గడిచింది.

అరణ్యంలో పాండవులెంతగా ఇక్కట్ల పాలవుతున్నారోనని మా పెదతండ్రి ధృతరాష్ట్రుడు వ్యాకులత పడ్డాడట. విదురుని రావించి ఈ అంశాన్ని ప్రస్తావించాడట. విదురుడు ''రాజా! ఇప్పటికైనా మించిపోయింది లేదు. నీ కుమారుడు చేస్తున్న అకృత్యాలను అడ్డుకోకపోతే నీ వంశమే నిర్వ్యంశం కాకతప్పదు. ఇప్పుడైనా వివేకంతో బుద్ధిమంతులైన పాండవులను రప్పించి వారి రాజ్యం వారికిస్తే ఈ అనర్థాలింతటితోనైనా ఆగుతాయి'' అనటం ధృతరాష్ట్ర మహారాజుకు ఏం వినసొంపనిపిస్తుంది? పుత్రప్రేమ మూర్ఖత్వమనే అజ్ఞానాంధకారంలో మునిగిన వాడికి బోధనామృతమనే పంచామృత సేవనంలో వున్న పవిత్రత ఎలా తెలుస్తుంది? చీకట్లో కూర్చోవాలనుకునేవాడికి వెలుగు విలువ ఏమర్థమవుతుంది? విదురుడి హితబోధకు కోపించి రాజసౌధం నుంచి అంధరాజు వెళ్ళగొట్టాడట. దాంతో విధిలేక విదురుడు మమ్మల్ని వెతుక్కుంటూ అడవిబాట పట్టాడు.

విదురుడు రావటం ధర్మరాజు మరో అర్థాన్ని ఊహించుకున్నాడు. అరణ్యవాసానికి బయలుదేరే సమయంలో ఆయుధాలు అప్పగించకుండానే వచ్చేశామని, ఆ విషయాన్ని హెచ్చరించడానికే విదురుడొచ్చాడని ధర్మజుని అనుమానం. ఇదే అనుమానాన్ని నావద్ద వ్యక్తం చేశాడు.

నాకు విదురినిలో కపటం కనిపించలేదు.

నీతిమంతుడిగా లోకమంతా గౌరవించే వ్యక్తి కౌరవ కుటిలత్వానికి తలొగ్గుతాడా? ఏమో ధర్మనిరతుడైన అగ్రజునికే అనుమానం రావటం చూస్తే ఆలోచించవలసిందే చూద్దాం. ఒకవేళ అన్నగారి అనుమానమే నిజమైతే తగువిధంగా బుద్ధి చెప్పకతప్పదు. అందరికీ బుద్ధులు చెప్పే ఆయన నేడు తానే చిన్నపిల్లల్తో బుద్ధులు గరిపించుకుంటాడు. అయినా ఈ బుద్ధులు చెప్పడం, మంచిమాటలు బోధించడం నావల్ల అయ్యేపనికాదు. బుద్ధికన్నా కండబలాన్నయితే వెనకాముందూ ఆలోచించకుండా ఉపయోగించగలను. ఇదే అంశాన్ని అన్నగారితో అన్నాను.

విదుర మహాశయుడు బయటపడేవరకు మేమేమీ ప్రస్తావించకూడదని నిర్ణయించుకున్నాం.

చివరకు ధృతరాష్ట్ర మహారాజుతో జరిగిన సంభాషణ, ఆయన రాజభవనం నుంచి తనను వెళ్ళగొట్టిన సంగతి విదురుడు తెలియజేశాడు. ధర్మమూర్తి పట్ల ఎంతటి మహారాజైనా ఇంత అనుచితంగా ప్రవర్తించడం నాకు ఆగ్రహాన్ని కలిగించింది.

"అన్నా! ఇప్పటికైనా ఆనతివ్వండి. ఆ కుటిల దుర్యోధన, దుశ్శాసన, శకుని, కర్ణలను హస్తినాపురం సరిహద్దులు దాటేవరకు తరమికొట్టి వృద్ధ మహారాజుకు తగు గుణపాఠం చెబుతాను."

"వృకోదరా! శాంతించు. నీ ప్రతాపం తెలియనిదెవ్వరికి? నీవాపని ఇప్పుడు చేస్తే కాననలకు పంపినందుకు కక్షతో ఈ పని పాండవులు చేశారని లోకం అనుకుంటుంది. అలా అనుకోవడం శ్రేయస్కరం కాదు. ఏ పనిచేసినా సమయాసమయాలు చూసుకోవాలి. తొందరపాటు, వేగిరపాటు అనర్థాలకు కారణమవుతుం"దని విదురుడు నచ్చజెప్పేధోరణిలో నా ఆగ్రహాన్ని చల్లార్చాడు.

"విదుర మహాభాగా! అనవసర విషయాలేల? మీరూ మాతోనే వుండి మంచీ చెడు విచక్షణ కలిగించే ధర్మోపన్యాసాలతో మమ్మల్ని ఆనందపరుస్తూ మా మార్గాన్ని నిర్దేశించండి" అని వేడుకున్నాడు ధర్మజుడు. అతిగా ప్రశంశల్ని భరించలేక అతను మాటమార్చాడని మాతో విదురుడికీ అర్థమైంది.

రోజులు గడుస్తున్నాయి. నెమ్మదినెమ్మదిగా అరణ్యవాస జీవితానికి అలవాటుపడుతున్నాం. మేమైతే పురుషులం కాబట్టి ఎలాగైనా సర్దుకుపోగలం. కానీ ఎండకన్నెరుగని యువతి, పంచభక్ష్య పరమాన్నాలతో నిత్యం పట్టుచీనాంబరాలు ధరించి సేవలు పొందడమేగానీ సేవించుటెరుగని సుకుమారి ద్రౌపది దుస్థితికి నా మనస్సు కలవరపడుతుండేది. నా మనస్సులో ఆవేదనని గ్రహించిన పాంచాలి తరచూ సముదాయిస్తూ తానెలాంటి కలవరపాటుకు గురికావడంలేదని, భర్తలతోటే సాధ్వీలలామకు జీవితమని చెబుతూ వూరడించేది.

ధర్మరాజును చూచేందుకు నగరి నుంచి ఎవరొచ్చినా అచ్చెరువొందుతుండేవారు. నగరిలో వున్నా, అడవిలో వున్నా సింహమే అన్నట్టుగా నగరిలో జరిగే సభాకార్యకలాపాలకు తీసిపోని విధంగా, మహా ఋషులు, వచ్చేపోయే మంత్రులు, మాతోనే వుండే ప్రజలతో నిత్యం ధర్మజుడు సభాకార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తూనే వున్నాడు. సభాకార్యకలాపాలంటే మమ్మల్ని చూచేందుకు వచ్చేవారి కుశలప్రశ్నలు వేస్తూ వ్యవసాయదారులైతే పంటల గురించి, వ్యాపారులైతే వ్యాపారం గురించి, వైద్యులైతే ప్రజల ఆరోగ్యాది అంశాలను ప్రస్తావిస్తూ ప్రజలంటే తనకెంత అభిమానమో ఆయన చాటుకుంటున్నాడు. కానలకేగినా సద్గుణులకు లోటేముంటుంది? సదాచారులపై సమాజానికి వున్న గౌరవం ఎక్కడకు పోతుంది?

ఇక్కడ జరిగే ప్రతి ఒక్క అంశమూ నగరికి చేరిపోతోంది. ఇందుకోసం ప్రత్యేక వేగుల్ని దుర్యోధనాదులు నియమించినా వారి అవసరం లేకుండానే నగరికి సర్వం ప్రయాణం చేస్తూనే వుంది. దుర్మార్గాలు చేసేవారి గురించి తెలుసుకునేందుకు, దురాగతాలు పాల్పడేవారి గురించి జాగ్రత్తలు తీసుకునేందుకు, దుర్నడతల వారికోసం వేగులు కావాలిగానీ సన్మార్గులకు, సచ్చరిత్రుల కోసం వేగులెందుకు?

ఒక సందర్భంలో ఇదే అంశాన్ని పాండవ మధ్యముడితో ప్రస్తావించాను. నా మాటలకు అర్జునుడు నవ్వుతూ నిజమేనని తలుపాడు.

విదురుడు మా చెంతకు చేరి నాలుగైదు రోజులవుతోంది.

ఒకరోజు కరి నగరం నుంచి సంజయుడొచ్చాడు. విదురుడు లేకుండా మహారాజు వుండలేకపోతున్నారని, వెంటబెట్టుకు తీసుకురమ్మన్నారని చెప్పాడు. విదురుడు పాండవాగ్రజుని వైపు చూచాడు.

"మంచిది విదుర దేవా! మంచివారిని విడనాడి ఈలోకం మనలేదు. కురు మహారాజు దుర్మార్గుడైనా, దుర్జనుడైనా సరే... మీ విషయంలో అది సత్యమైంది. నగరిలో వుంటూ మహారాజుకు మీకు తోచిన మంచి చెబుతూ వుంటే కనీసం కొన్ని దుర్మార్గపు

ఆలోచనలైనా ఆగుతాయేమో! ఇదీ ఒకందుకు మంచిదే" అంటున్న సోదరుణ్ణి చూచాను. సరిగ్గా అదే సమయంలో ఆయనా నన్నే చూస్తున్నాడు.

"భీమసేనా! నేనన్న దానిలో విచిత్రమేముంది? సత్యమే దాగుంది. పదిమంది మంచిగోరేవారిని విడిచి ఎవరూ వుండలేరు. వారు మాట్లాడేది అప్రియమనిపించినా, ప్రియమనిపించినా అదే వారిలో దాగుండే ప్రత్యేకత. మంచిగోరేవారిని విడనాడితే మంచిని విడనాడినట్లే విదురమహాశయులను కొంచెం దూరం వరకూ సాగనంపిరా!" ఆదేశించాడు. మౌనంగా అన్న ఆదేశాన్ని పాటించాను.

ఈ నేపథ్యంలోనే రాక్షస సంహారం మొదలైంది. బకాసురుని తమ్ముడు కిమ్మీరుడు నా చేతిలో హతుడయ్యాడు. మాకూ హస్తినలో జరిగే సంఘటనలు తెలుస్తునే వున్నాయి. మంచివాటికైతే ప్రాధాన్యం ఇచ్చి వింటుంటాం. దురాలోచనలు, దుర్మార్గులకు వీలుకల్పించే మాటల్ని ఆలకించేందుకు ధర్మజుడేకాదు, నాతోపాటు మిగిలిన సోదరులెవరూ ఆసక్తి చూపించే వారం కాము. దాంతో హితమైనవే మా దరికి చేరేవి.

దుర్మార్గులకు మంచి చెవికెక్కదు. వారి కర్మవారిని పాపపుటంచులకు తీసుకెళ్తుంది. అధోగతి పాల్జేస్తుంది. అయినా వారటు పయనించేందుకే అంగీకరిస్తారు గానీ సద్వర్తన అలవరుచుకునేందుకు ప్రయత్నించరు. సరిగ్గా దుర్యోధనాదులకు ఇదే జరిగింది. మేము అడవుల పాలుకావటం, మా రాజ్యాన్ని మాయోపాయంతో కాజేయటం సహించలేక మైత్రేయముని కౌరవశ్రేష్ఠుణ్ణి కలుసుకున్నాడు. ఆయన ఎన్నోతీరుల దుష్టచతుష్టయాన్ని మంచిమార్గంలోకి తీసుకొచ్చేందుకు ఎంతో ప్రయత్నించాడు. మద్యం మత్తులో మునిగితేలే పానశాల ప్రియులు అసలు మధువు రుచి తెలుసుకోలేరు. కేవలం చెడు ఆలోచనలు, చెడు నడత కలిగిన వారికి మంచిలోని గొప్పదనం, ఔన్నత్యం ఎలా తెలుస్తుంది? అలాగే ధృతరాష్ట్రుడు సహా దుర్యోధనాదులకు కూడా ఆయన ప్రియవాక్యాలు చెవికెక్కలేదు. పైగా ఆయన్నే తృణీకరించేలా బాధించారు.

మేమెందుకూ కొరగానివారమని, అరణ్యవాసం, అజ్ఞాతవాసాల్ని పూర్తిచేసుకొస్తే చేసుకున్న ఒప్పందాన్ని గుర్తించేదిలేదని, మళ్ళీ అరణ్య, అజ్ఞాతవాసాలే మాకు గతియని దుర్యోధనుడు ప్రేలాపనలు చేశాడట. దానితో ఆ మహర్షి కోపించి "ఓరి దుర్యోధనా! నీ దుష్టబుద్ధిలో ఆవగింజంతైనా మార్పు వస్తుందేమోనని ఆశతో ఇంతసేపూ మాట్లాడాను. దుర్మార్గులతో మాట్లాడినా దుర్మార్గం చేసినంత పాపమే. సత్పురుషుల్ని బాధించిన పాపం వూరికేపోదు. మీకు అంత్యకాలం సమీపించే ఇలా వదురుతున్నారు. తన గదాదండంతో నీ వురులను కౌంతేయ మధ్యముడు తుత్తునియలు చేయడం ఖాయ"మంటూ సపించేసరికి మునిశాపం విన్న ధృతరాష్ట్రుడు నీరుగారిపోయాడట. కర్ణ, దుర్యోధనాది దుష్టచతుష్టం మాత్రం మరిన్ని బీరాలు పలికిందట. ముని శాపం నుంచి ఎలాగైనా తన కుమారుడిని రక్షించుకోవాలని భావించిన ధృతరాష్ట్రుడు శాపాని వుపసంహరించి తన కుమారుడిని కాపాడవలసినదిగా ప్రాధేయపడ్డాడట. మహర్షి శాంతించి, ముందుగా చేసుకున్న ఒప్పందాన్ని అమలు చేసేలా పాండవుల రాజ్యం పాండవులకిస్తేనే తన శాపం కార్యరూపం చెందే అవసరం వుండదని, అలా తన కుమారులకు నచ్చచెప్పమని చెప్పాడట. అది తన వల్లకాదని, ఇదంతా తన ప్రారబ్ధం అనుకుని దుఃఖించడం ధృతరాష్ట్రుని వంతైందిట. అటు కొడుకులకూ చెప్పలేడు, ఇటు ధర్మమార్గాన్నీ కాదనలేడు. ఒకే ఒరలో రెండు కతులుంచాలని వృధాప్రయాసపడుతున్నాడాయన. ఆయన ప్రయత్నం చూసిన వారికి పుత్రప్రేమ ఎంత గ్రుడ్డిదనిపించింది. అందుకే వృద్ధమహారాజును చూచి జాలిపడడం మినహా మరేం చేయలేమనుకున్నారంతా.

మేము అరణ్యవాసం ప్రారంభించి పదమూడునెలలైనా వాసుదేవుడెందుకో రాలేదు. ఇదే నన్ను నిత్యం తొలుస్తున్నది. ఇదే అంశాన్ని అర్జునుడితో ప్రస్తావించి వాసుదేవుడి వైరాగ్యానికి కారణం అడిగాను. పార్థుడినే ఎందుకడిగానంటే అర్జునుడంటే కృష్ణుడికి బహిఃప్రాణం. ఆయన చర్యలు తమ్ముడికి తెలియకుండా వుండవు. అందుకే నా సందేహనివృత్తిని అర్జునుడి ద్వారా తీర్చుకోవాలనుకున్నాను. (తవభ్రాతా తవ సఖా శిష్య ఏవచ! మాం సామ్యత్పృతంమ దాస్యామి ఫల్గునార్థే మహావతే. ఏషచాపి నరవ్యాఘ్ర మత్కృ జీవితం త్యజేత్! ఏషనః

సమయస్త్రాత తారచేమ పరస్పరమ్! మహాభారతం: భీష్మపర్వం: 107 -33-34 - ధర్మజా! అర్జునుడు నీకు సోదరుడు మాత్రమే కాదు. నాకు మిత్రుడు, బంధువు, శిష్యుడు కూడా. అర్జునుడి కోసం నా శరీరాన్ని స్వయంగా కోసివ్వగలను. పురుష సింహుడైన అర్జునుడి కోసం ప్రాణాలు సైతం త్యజించగలను. పరస్పర రక్షణకోసం ఒకరికి మరొకరు అండగా వుండాలన్నది మా నిర్ణయం.) వసుదేవుని కుమారుడు రాకపోవడానికి బలమైన కారణమే వుంటుందనుకున్నాను. ఇలా అనుకుంటున్నానో లేదో వాసుదేవుడు సుభద్రాభిమన్యులతో రానేవచ్చాడు. తలచుకుంటేనే ప్రత్యక్షమయ్యే దైవం కదా! నేననుకున్నప్పుడే రావడం యాదృచ్ఛికమే. శ్రీకృష్ణుడిని చూడగానే మా అందరిలో ఎక్కడలేని చైతన్యం వచ్చింది. మా వదనాలకు వెలుగు వచ్చింది. అప్పటివరకు మాలో పేరుకుపోయిన నిరుత్సాహం ఒక్కసారిగా ఆవిరైపోయి తుడిచిపెట్టుకు పోయినట్లయింది.

''రావయ్యా! నల్లనయ్యా! ఎన్నాళ్ళకెన్నాళ్ళకు నీ దర్శనం?'' అడుగుతున్న నన్ను శ్రీకృష్ణుడు కౌగిలించుకున్నంత పనిచేశాడు.

''ఏదీ బాహుబలా! ఆ మధ్య నేను ద్వారకలో లేను. ఉంటే రాకపోదునా?'' అని జవాబిస్తూనే అర్జునుడిని ఆలింగనం చేసుకున్నాడు. వారిద్దరి మధ్య అనుబంధం మాకు తెలియనిది కాదుకదా!

కృష్ణుడి రాక తెలుసుకున్న ధర్మనందనుడు పరుగున బయటకు వచ్చాడు. సంతోషం చిందిస్తున్న ముఖారవిందంతో నందనందనుని పాదాలకు అభివాదం చేశాడు.

''బావా! పిన్నలకు ఇలా చేయకూడదని తెలిసీ'' వారిస్తూ అన్నాడు వాసుదేవుడు.

''పెద్దరికమనేది వయస్సుకు సంబంధించినది కాదు వాసుదేవా! నువ్వు మాకు సదాపూజనీయుడవే'' అంటున్న ధర్మజుని వారించాడు కృష్ణుడు.

పరమాత్ముడికి ఒక చెట్టు నీడను ఆసనంగా చూపించి ఆయన కూర్చున్న తరువాత మిగిలిన వాళ్ళంతా కూర్చున్నాం. అందరికంటే ముందుగా వచ్చి మమ్మల్ని పరామర్శించవలసిన తాను ఇంత ఆలస్యంగా రావడానికి కారణం వివరించాడు శ్రీకృష్ణుడు.

''నేను పదినెలలుగా ద్వారకలో లేను. సాళ్వదేశాధీశునితో సాగరతీరంలో యుద్ధ చేయాల్సిన పరిస్థితులొచ్చాయి. అందుకే మాయాద్యూత సమయంలో మీ చెంతలేను. ఉంటే మీకింత అన్యాయం ఎలా జరగనిస్తాను? అప్పుడే ధృతరాష్ట్రుడినే నేరుగా నిలదీసేవాడిని. ఈ అన్యాయానికి తగిన మూల్యం ఎప్పటికైనా చెల్లించాల్సిందే''నని మమ్మల్ని సముదాయించాడు.

కృష్ణుడిని వుత్సాహంతో చూస్తూ, మర్యాద చేసేందుకు సిద్ధమవుతున్న నన్ను చూచి, ''క్రొత్త వృకోదరుడు కనిపిస్తున్నాడు బావా నీలో. ఏమిటి సంగతి?'' చిలిపిగా ప్రశ్నిస్తున్న కృష్ణుడికి అంతే చిలిపిగా జవాబిచ్చాను.

''నీకు తెలియనిదేముంటుంది కృష్ణా? సర్వాంతర్యామివి. ఎక్కడ వున్నా ఆప్తుల యోగక్షేమాలు విచారిస్తూనే వుంటావుగా''

''మా భీమసేనుడు భుజపరాక్రమాల్లోనే కాదు, మాటల్లోనూ రాటుతేలాడు'' నవ్వుతూ అన్నాడు నా జవాబుకి.

''ఈ అడవిలో మాకు సర్వరక్షకుడు భీమసేనుడే వాసుదేవా? మమ్మల్ని కంటికి రెప్పలా కాపాడుతున్నాడు. నిద్రాహారాలు కూడా విసర్జిస్తున్నాడు'' ధర్మజుడు అంటున్న మాటలకి అన్నగారిని ఇబ్బందిగా చూసాను.

''బావా! ఈమధ్య కాలంలో అన్నగారికి నన్ను ప్రశంసించడమే పనిగా మారింది. ఇందులో నా గొప్పతనమేముంది? అది నా బాధ్యత..'' అంటున్న నన్ను చూస్తూ శ్రీకృష్ణుడు అన్నగారితో ఇలా అన్నాడు ''ధర్మజా! క్రూరమృగాలు, భయంకర రాక్షసులకు నిలయమైన ఈ అడవిలో మీకు నిజంగా భీమసేనుడే రక్ష. సర్వవేళల్లో మిమల్ని కనిపెట్టుకునే వుండాలి. ఎప్పుడే ప్రళయం ముంచుకొచ్చినా తిప్పికొట్టగల పోటుగాడు, పదివేల ఏనుగుల్ని ఒక్కసారిగా పిండిచేయగల అసహాయశూరుడు'' కృష్ణుడి ప్రశంసలకు 'పొగడ్తలు ఇక చాల'న్నట్లు చేతులు జోడించి, శిరసు వంచి నమస్కరించాను.

"ఉన్నమాటే చెబుతున్నాను వృకోదరా! కానిమాట నేనెప్పుడూ మాట్లాడను. ఉదాహరణకు కిమ్మీర సంహారం. నువ్వే లేకుంటే వీళ్ళ గతేంకాను? అందువల్ల మీరంతా ఇదివరకు మాదిరిగా కాకుండా మరింత అప్రమత్తతో మెలగాలి. వేసే ప్రతి అడుగూ ఆచితూచి వేయండి. ఎక్కువకాలం ఒకచోట వుండకండి" అని మాకు తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలన్నీ చెప్పి ద్వారకకు పయనమయ్యాడు నందనందనుడు.

శ్రీకృష్ణుడి రాక మాలో క్రొత్త వుత్సాహాన్ని, నూతనచైతన్యాన్నీ తెచ్చింది. అప్పటి నుంచి మరింత జాగరూకతతో వ్యవహరించడం ప్రారంభించాం. ప్రస్తుతం మేము ద్వైతవనంలో వుంటున్నాం. కృష్ణుడు సలహా మేరకు త్వరలోనే మరోచోటుకి వెళ్ళాలని నిర్ణయించుకున్నాం.

అవసరమైనప్పుడు మినహా మిగిలిన వేళల్లో అనుచిత ఆగ్రహావేశాలకు అవకాశం ఇవ్వొద్దని అన్నగారి ఆదేశం. ఆ ఆదేశాన్ని తప్పకుండా పాటించటం ఆరంభించాను.

యుక్తాయుక్త విచక్షణను మరిచి ముక్కోపి యధేచ్ఛగా సంచరిస్తాడు. ఆగ్రహమనే దురాగతం ధర్మార్థకామ మోక్షాలను దూరం చేస్తుంది. విజ్ఞానఖని అయిన వివేకవంతుడు కోపాన్ని జయించి యుక్తిమంతుడనిపించుకుంటాడు. క్షమాశీలికి, భుజపరాక్రమ శక్తికీ జగతిలో అసాధ్యమైనదేమీ వుండదు. క్షమాగుణం లేకపోతే మనలో ఆలోచన, దాక్షిణ్యం, శౌర్యం వున్నా ప్రయోజనం వుండదు. క్షమాహృదయం వున్నవాడికే ఇవి అలంకారమిస్తాయి. సత్ఫలితాన్నిస్తాయి. ఇలా నిత్యం నాలో ఆగ్రహావేశాల్ని విరమింపచేసేందుకు అన్నగారు ప్రయత్నిస్తూనే వున్నారు.

(కొనసాగింపు వచ్చేనెలలో)

Post your comments